

SPECIFICITATEA LIMBAJULUI SCENIC ÎN TEATRUL DE ANIMAȚIE CONTEMPORAN

SPECIFICITY OF THE SCENIC LANGUAGE IN THE CONTEMPORARY ANIMATION THEATRE

DANIELA STRUNGARU¹¹⁰

doctorandă,

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

<https://orcid.org/0009-0002-9938-822X>

SVETLANA TÂRȚĂU¹¹¹

doctor în studiul artelor, profesor universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

<https://orcid.org/0000-0001-9619-5137>

CZU 792.97.028.3

DOI <https://doi.org/10.55383/iadc2025.87>

Lucrarea explorează specificitatea, evoluția și caracteristicile distincte ale limbajului scenic în teatrul de animație european, cu accent pe ultimele trei decenii. Capitolul introductiv fundamentează limbajul scenic ca un ansamblu complex de semne vizuale și auditive, subliniind interacțiunea sinergetică a elementelor constitutive. Se evidențiază idiomatismul intrinsec al păpușilor și capacitatea lor de a comunica dincolo de cuvânt. Capitolul secund analizează inovațiile tehnice, incluzând integrarea multimedia, animatronica, realitatea virtuală și augmentată, alături de tendințele artistice precum deconstrucția narativității, accentul pe materialitate, vizibilitatea animatorului și interactivitatea. Rezultatele evidențiază ascensiunea unui limbaj scenic hibrid și complex, care îmbină formele artistice tradiționale cu inovațiile tehnologiei moderne, redefinind estetica genului. Concluziile afirmă cu fermitate eforturile constante ale teatrului de a se reinventa și de a experimenta, pentru a dezvolta un limbaj relevant și universal, în contextul cultural actual.

Cuvinte-cheie: teatru, specificitate, limbaj, animație, tehnologie, experimentare, inovație, sincretism

This paper explores the specificity, evolution, and distinct characteristics of stage language in the European puppet theatre, with a focus on the last three decades. The introductory chapter establishes stage language as a complex ensemble of visual and auditory signs, underscoring the synergistic interaction of its constituent elements. The intrinsic idiomatism of puppets and their capacity to communicate beyond words are highlighted. The second chapter analyzes technical innovations, including the multimedia integration, animatronics, virtual and augmented reality, alongside of artistic trends such as narrative deconstruction, the emphasis on materiality, animator visibility, and interactivity. The findings reveal the rise of a hybrid and complex stage language that blends traditional artistic forms with modern technological innovations, redefining the aesthetics of the genre. The conclusions firmly assert the theatre's continuous efforts to reinvent itself and experiment, aiming to develop a relevant and universal language within the current cultural context.

---

¹¹⁰ Email: strungarudana@gmail.com

¹¹¹ Email: tartausvetlana2022@gmail.com

Key-words: theatre, specificity, language, animation, technology, experimentation, innovation, syncretism

Introducere

Teatrul de animație, o formă de artă performantă unică, își comunică mesajele și emoțiile prin intermediul unui ansamblu complex de mijloace de exprimare, denumit limbaj scenic. Specificitatea limbajului în teatrul de animație contemporan s-a manifestat printr-o serie de trăsături distinctive, care au contribuit la unicitatea și complexitatea acestui gen teatral.

„Teatrul cu oameni vii este un teatru uman, dar teatrul de păpuși este modelat după cel divin. Teatrul uman este pentru adulți. Teatrul de păpuși este pentru copii, pentru oamenii simpli, pentru oamenii cu spirit umil și pentru artiști – pentru toți cei care sunt aproape de Dumnezeu” [1 pp. 133-134]. Această afirmație despre teatrul de păpuși a lui Jan Sztudynger rezumă perfect esența teatrului de animație contemporan, o formă de artă care își are rădăcinile adânc în tradiția păpușăriei, care a cunoscut în ultimele trei decenii o transformare radicală și o deschidere semnificativă către noi mijloace de exprimare.

Depășind granițele convenționale, teatrul de animație a explorat noi teritorii ale expresiei artistice, dezvoltându-se ca o formă de artă multidimensională, în care limbajul scenic joacă un rol esențial, fiind modelat de schimbări culturale, sociale, politice și tehnologice semnificative.

Arta teatrului de animație se definește printr-un limbaj scenic distinct, în care comunicarea corporală, vocală și vizuală este mediată prin obiectul animat. Acest limbaj hibrid se cristalizează la confluența dintre semiotică, estetică și tehnologiile performante, configurând o relație de triadă între animator, păpușă și spectator. „Teatrul de păpuși este un teatru în care caracteristicile principale și de bază care îl diferențiază de teatrul dramatic sunt că obiectul vorbitor și mânuitor utilizează temporar sursele fizice ale puterilor sale vocale și motrice, care sunt prezente dincolo de obiect. Relația dintre obiect (păpușă) și sursele de putere se schimbă tot timpul, iar aceste variații au o mare semnificație semiologică și estetică” [2 p. 31].

În contextul evoluției constante, teatrul de animație și-a reafirmat relevanța printr-o revitalizare semnificativă, impulsionată de viziunile inovatoare ale unor regizori și reformatori, care au explorat noi orizonturi artistice, modernizând producțiile teatrale dincolo de convențiile tradiționale, pentru a captiva și a avea impact asupra publicului contemporan.

Limbajul scenic – ansamblu de mijloace de exprimare în teatrul de animație

În cadrul arhitecturii generale a sistemelor de semne ale artelor spectacolului, ansamblul semiotic propriu teatrului de animație ocupă o nișă distinctă și bine individualizată. Aceste semne teatrale interacționează sinergic, completându-se, potențându-se și definiindu-se reciproc. În acest context, Henry Jurkowski relatează: „Limbajul scenic în teatrul de animație transcende granițele cuvântului, comunicând prin mișcare, formă și culoare, creând o simfonie vizuală care atinge inima publicului” [2 p. 190].

Fundamentele limbajului scenic în teatrul de animație sunt: elementul vizual primordial, elementul auditiv esențial și interacțiunea sinergetică. Spectacolul de animație stabilește o conexiune cu audiența sa prin intermediul idiomatizărilor sale specifice, alcătuite dintr-o paletă diversificată de mijloace de exprimare particulare teatrului de animație. Acestea includ: conceperea variatelor sisteme de păpuși și obiecte animate, expresivitatea plastică a figurii animate și a actorului în spațiul de joc, gesticulația și motricitatea distinctă a păpușii, dinamica mișcării, interrelația complexă dintre animator și obiectul animat, dramaturgia, utilizarea strategică a luminii, sonorului și muzicii, integrarea elementelor coregrafice, concepția scenografică, elocvența cuvântului rostit și variațiile intonaționale, interacțiunea complexă între elementele vizuale și auditive.

Grație experimentelor îndrăznețe la nivelul limbajului scenic, teatrul de animație a evoluat considerabil, elaborând o nouă estetică stilistică și trasând direcții inovatoare în concordanță cu specificul cultural al fiecărei națiuni. Odată cu pătrunderea teatrului de animație în noul mileniu, creatorii de teatru au explorat o pleiadă de concepte creative, reușind concomitent să-și conserve individualitatea și să-și consolideze poziția în peisajul artei moderne în perpetuă schimbare.

Particularitatea limbajului scenic actual se manifestă printr-o serie de atribute distinctive, care contribuie la unicitatea acestui gen teatral. Interdisciplinaritatea reprezintă un element axial, esențial pentru vitalitatea teatrului de animație contemporan. Fuziunea dintre teatrul de animație și dans, muzică, arte vizuale, tehnologie și elementele multimedia favorizează crearea unui limbaj teatral complex și stratificat. Această integrare facilitează o expresie artistică mai profundă și mai nuanțată, transcendând limitele convenționale ale teatrului tradițional.

Specificitatea limbajului scenic constă în interacțiunea unică dintre păpușă, animator și celelalte elemente teatrale, creând un mod de exprimare artistică distinct, cu propriile sale convenții, posibilități și impact emoțional. Aspectele-cheie în definirea acestui limbaj includ: sincretismul artelor, importanța elementului vizual, investigarea novatoare a materialelor și texturilor, utilizarea tehnologiei digitale, deconstrucția narativității liniare, interacțiunea cu publicul și, nu în ultimul rând, idiomatismul intrinsec al păpușilor animate.

În contextul actual, dezvoltarea limbajului vizual se distinge printr-o remarcabilă varietate de stiluri și estetici, reflectând atât tendințele globale cât și specificul cultural local. În ceea ce privește relevanța și tipologia simbolurilor în spectacolele de animație, acestea sunt aplicate cu scopuri diverse, dobândind conotații simbolice profunde. Tipologia simbolurilor în teatrul de animație poate fi structurată în: simboluri vizuale (păpuși, cromatică, forme, obiecte, imagini), simboluri auditive (sonorități, muzică, voci), simboluri cinetice (mișcări, gesturi, ritmuri) și simboluri narrative (personaje arhetipale, structuri narrative).

O altă preocupare notabilă a vizat designul, construcția și sculptura păpușilor animate, explorându-se potențialul lor de acțiune în corelație cu aptitudinile interpretative specifice, motricitatea, muzica, scenografia, designul sonor, textul și alte modalități vizuale inovatoare.

După cum precizează Steve Tillis, „...trei tipuri de semne alcătuiesc sau constituie marioneta: semne de design, de mișcare și de vorbire” [3 p. 7]. În pofida canoanelor distincte ale fiecărui tip de spectacol și tehnici de animare, păpușile animate au evoluat similar, amplificându-și comunicarea prin nenumărate experimente creative ce atrag un public eterogen. „Păpușile posedă în mod inerent un tip aparte de limbaj propriu, fiind ambasadori ai lumii lucrurilor. Ele poartă în sine un limbaj al păpușilor distinct. Limbajul păpușilor conține mesaje tulburătoare, care își dezvăluie impactul imprevizibil în contextul mereu schimbător al dezvoltării umane” [4 p. 36].

Diversitatea sistemelor de păpuși, cu forme și dimensiuni extinse, influențează direct tehnicile de manipulare, neexistând o singură modalitate dominantă de animare a materialelor, personajelor sau obiectelor. Păpușa este un obiect teatral, care dobândește viață și identitate, în principal, prin semnificația sa într-o acțiune dramatică, dezvoltându-se astfel ca formă de comunicare teatrală. Pentru că este inertă, marioneta trebuie să comunice în mod constant cu spectatorul prin acțiuni sau reacții, prin gesturi, atitudini, emisii vocale sau tăceri. În momentul în care încetează să exprime, ea nu mai reprezintă un semn teatral, ci rămâne o simplă reprezentare plastică: „Ea trebuie să semnifice în fiecare dintre evoluțiile sale, altfel riscă să distrugă vraja prin care există ca mijloc expresiv” [5 p. 50].

Evoluția teatrului de animație reflectă o sinteză dinamică între conservarea moștenirii ancestrale și integrarea creativă a tehnologiilor moderne în spectacolele cu păpuși animate: s-a produs o reevaluare a tradiției nu ca o simplă conservare pasivă, ci ca o sursă esențială de inspirație pentru dezvoltarea unui limbaj teatral contemporan și pertinent.

Panorama teatrului de animație se distinge printr-o tradiție prolixă în numeroase țări din arealul european, caracterizată prin influențe, tendințe și stiluri variate a unor noi creatori, teoreticieni remarcabili și regizori vizionari, care au contribuit semnificativ la dezvoltarea continuă a limbajului scenic.

Estetica teatrului, de-a lungul evoluției sale, a parcurs o gamă amplă de experimentări și transformări, de la analiza naturii păpușii ca obiect artistic până la evaluarea impactului tehnologiei asupra spectacolelor contemporane. Teatrul de animație a gravitat constant spre fantasticul de basm, spre grotesc, spre forma alegorică și metaforică. Relația complexă dintre animator și figura animată reprezintă un element fundamental pentru estetica teatrului, iar vizibilitatea sau invizibilitatea animatorului are un impact considerabil asupra esteticii spectacolului. „Manipularea nu este doar apanajul materialelor concrete, ci reprezintă și un gest poetic de explorare a viziunilor interioare, a relației dintre subiect și lume, precum și a granițelor estompate dintre viu și inert” [6 p. 433].

Din perspectiva simbolismului, sunt luate în considerare atributele constructive ale păpușii: anatomia, mecanica, expresivitatea (statică și dinamică), elemente care permit operarea activă cu natura sa convențională. Spectacolul păpușăresc operează cu un sistem semiotic specific, în care păpușa funcționează ca semn antroposemiotice complex, materializând gândirea și simbolistica umană. „Figura păpușii constituie în adâncul sufletului un simbol primar”, precizează M.M. Koroliov [7 p. 31].

În ceea ce privește sincretismul artelor în teatrul de animație, acesta îmbină armonios elemente din teatru, dans, muzică, arte vizuale și alte discipline artistice conexe.

Inovații și tendințe artistice în teatrul de animație

Din componentele fundamentale în evoluția teatrului de animație fac parte creativitatea și inovația. Ultimele trei decenii au marcat o perioadă de transformări remarcabile în teatrele de animație din arealul european, caracterizată de o deschidere semnificativă către noi mijloace de exprimare. Această epocă a deschis calea către experimentare și inovație, artiștii explorând tehnici, materiale și forme de expresie inedite, reconfigurând astfel identitatea teatrului de animație.

Inovațiile explorate de artiștii din spațiul european contemporan și-au găsit, într-o măsură semnificativă, punctul de plecare în patrimoniul tehnicilor tradiționale. În teatrul de animație aprofundarea acestor practici ancestrale nu constituie doar un demers de conservare, ci, mai ales, o platformă conceptuală care facilitează apariția unor forme expresive inovatoare. „Formele contemporane în teatrul de animație includ animarea spațiului, a scenei și a publicului. Ele reinventează spațiul teatral și experimentează cu stratul scenografic al spectacolelor, precum și cu modul în care este perceput actul artistic de către spectatori. Acestea configurează noi relații între om, păpușă și spațiu sau mediu, susținând ideea că teatrul de păpuși este astăzi înțeles ca un teatru total...” [8 p. 71].

În căutarea de noi tehnici pentru configurarea aspectului vizual al spectacolului, s-a

acordat o atenție deosebită abordării neconvenționale a organizării spațiului scenic. Utilizarea proiecțiilor video dinamice și a animației digitale integrate în producțiile teatrale, pentru crearea decorurilor virtuale complexe, extinderea spațiului scenic, interacțiunea cu păpușile și adăugarea de straturi narrative suplimentare, a deschis noi orizonturi expresive și a transformat modul în care spectatorul percepe și experimentează spectacolul de animație, oferindu-i o călătorie mai bogată, mai imersivă și mai surprinzătoare.

Aplicarea tehnicilor sofisticate de design sonor, inclusiv sunetul surround, a fost adoptată pentru a crea atmosfere imersive și pentru a sublinia acțiunea dramatică. Deși nu sunt omniprezente, elementele de animatronică și robotică au fost încorporate în unele producții pentru a crea păpuși cu mișcări complexe și realiste. Cercetările în robotică și interacțiunea om-robot au inspirat, de asemenea, unele experimente teatrale.

În unele spectacole s-a explorat cu marionetele digitale manipulate în timp real prin interfețe virtuale sau prin sisteme de captare a mișcării. Deși încă în stadii incipiente în multe producții mainstream, realitatea virtuală și cea augmentată au început să fie investigate pentru a crea experiențe teatrale imersive și interactive, estompând granițele dintre spectator și performance.

Utilizarea pe scară largă a tehnologiei LED a oferit o flexibilitate și un control cromatic fără precedent, permițând crearea unor atmosfere subtile și dinamice. Designul de lumină a evoluat de la o simplă funcție de iluminare la un element narativ activ, capabil să comunice emoții și să ghideze atenția spectatorului. S-au experimentat diverse mijloace tehnice de organizare a spațiului scenografic, implementându-se soluții stilistice vizuale inovatoare, asigurându-se integralitatea și dinamica acțiunii păpușii prin conectarea diverselor forme plastice într-un spațiu unitar.

Tehnologiile moderne au exercitat o influență profundă asupra viziunii artistice a creatorilor de păpuși contemporani, oferindu-le instrumente/posibilități inedite pentru a-și exprima creativitatea și modelându-le perspectivele artistice.

Dintre tendințele artistice s-a observat o valorificare a unei noi simbioze între păpuși, obiecte animate și animator în spectacolele contemporane. În prezent artiștii pun un accent din ce în ce mai mare pe mijloacele de mișcare și tind să minimalizeze detaliile aspectului exterior al păpușii, oferind actorului un spațiu mai larg pentru a lucra cu dinamica mișcării.

Un nou termen propus pentru a desemna un interpret pe deplin conștient de specificul artei sale este cel de păpușar-performer. Mulți regizori au ales să integreze actorul vizibil în spectacol, explorând deschis relația dintre acesta și păpușă, estompând granițele dintre manipulator și manevrat.

Animația cu obiecte a câștigat proeminență, fiind tratată ca partener egal al păpușilor

și animatorilor în procesul de configurare a mesajului artistic. Fuziunea cu dansul, artele vizuale și muzica live a condus la spectacole hibride, bogate în texturi și modalități de exprimare.

Dramaturgia a evoluat spre interdisciplinaritate cu explorarea temelor actuale, susținută de tehnologiile digitale. Depășind adresarea exclusivă către publicul tânăr, teatrul de păpuși contemporan explorează teme complexe sociale, politice, existențiale și filosofice, oglindind preocupările actuale și demonstrând, prin inovații tehnice și tendințe artistice, o vitalitate remarcabilă care îi consolidează poziția în peisajul artistic actual prin continua sa reinventare. În acest cadru de reinventare estetică rolul emoției în arta spectacolului devine esențial, nu doar ca instrument de expresie, ci și ca forță modelatoare a receptării. „Emoția în artă este o armă la fel de puternică precum un medicament în medicină. Lacrimile sau râsul provocate de un spectacol pot fi utile sau dăunătoare, în funcție de cui i-a fost adresat mesajul...” [9 p. 409].

Deconstrucția narativității explorează o tendință semnificativă referitor la renunțarea structurilor narrative tradiționale în favoarea unor abordări fragmentate, non-liniare, abstracte sau performante, care pun accent pe experiența senzorială și emoțională. Interacțiunea cu publicul în spectacolele contemporane implică adesea spectatorii să ia parte la acestea în mod activ prin intermediul instalațiilor interactive, al jocurilor și al altor forme de participare directă. S-a produs o reevaluare creativă a formelor tradiționale a teatrului de păpuși, adaptându-le la sensibilitățile contemporane și integrând elemente moderne.

Influențele interculturale au avut un impact semnificativ asupra evoluției limbajului teatral în cadrul teatrului de animație. Colaborările internaționale, rezidențele artistice și festivalurile de profil au dinamizat schimbul de idei și practici inovatoare între artiști din diferite țări, evidențiind tendințe emergente, caracterizate prin noi sintaxe și formule artistice valoroase.

Mijloacele de expresie ale teatrului de animație contemporan din spațiul european se configurează ca un ansamblu hibrid, dinamic și inovator, în care tradiția se împletește armonios cu abordări experimentale îndrăznețe și cu integrarea strategică a tehnologiilor moderne.

Concluzii

Analiza limbajului scenic în teatrul de animație european din ultimele trei decenii evidențiază o evoluție remarcabilă, marcată de o sinteză creativă între tradiție și inovație. Se subliniază complexitatea limbajului scenic, definit de interacțiunea sinergetică dintre elementele vizuale (păpușa, obiectul, mișcarea, scenografia) și auditive (cuvântul, muzica,

efectele sonore), evidențiind capacitatea unică a păpușii de a comunica prin propriul său „idiom”.

Evoluția acestui limbaj, marcată de experimente îndrăznețe, a condus la o nouă estetică stilistică, păstrând totodată individualitatea culturală a fiecărei națiuni. Inovațiile tehnice, integrarea multimedia și realitatea virtuală/augmentată au amplificat semnificativ expresivitatea teatrului de animație. Concomitent, tendințele artistice actuale, precum deconstrucția narativă, importanța materialității și interacțiunea cu publicul, au remodelat identitatea genului, evidențiindu-se o sinergie sporită între păpușă, obiect și animator, alături de abordarea unor teme complexe pentru un public variat.

Această perioadă a demonstrat că inovația tehnologică a condus nu la abandonarea elementelor fundamentale ale teatrului de animație, ci, mai degrabă, la reinterpretarea și îmbogățirea acestora. Specificitatea limbajului scenic în teatrul de animație european demonstrează o vitalitate remarcabilă, îmbinând tradiția cu inovația pentru a crea experiențe artistice unice și relevante în peisajul cultural european.

Referințe bibliografice

1. CIOBOTARU, A.D. *Teatrul de animație-între magie și artă*. Iași: Princeps Edit, 2006. ISBN 973-7730-85-2.
2. HUȚANU, C. *Teatrul de animație – Tradiție. Modernitate. Kitsch*. Iași: Artes, 2012. ISBN 978-606-547-079-8.
3. JURKOWSKI, H. *Aspects of puppet theatre*. London: Puppet Centre Trust. 1988. ISBN 0 904842 03 7.
4. JURKOWSKI, H. *Métamorphoses: la marionnette au XX-e siècle*. Montpellier: Edité par Institut international de la marionnette Charleville-Mézières, 2008. ISBN 2-912877-54-7.
5. JURKOWSKI, H. *A History of European Puppetry: From its Origins to the End of the 19th century*. Lewiston: The Edwin Mellen Press, 1996. ISBN 0773488030.
6. KOPANIA, K. *Dolls and Puppets as Artistic and Cultural Phenomena (19th – 21st Centuries)*. Warsaw: The Institute of Art History, University of Warsaw, 2016. ISBN 978-83-938151-9-7.
7. LUPAȘCU, M.M. *Animația 3D-o taxonomie a tehnicilor grafice computerizate*. Iași: Artes, 2017. ISBN 978-606-547-336-2.
8. O'DWYER, N. *Digital Scenography 30 Years of Experimentation and Innovation in Performance and Interactive Media*. Great Britain, 2021[reeditat 2023]. ISBN 978-1-3501-0731-1.
9. TILLIS, S. *Toward an Aesthetics of the Puppet: Puppetry as a Theatrical Art*. Westport: Praeger, 1992. ISBN 9780313283598.
10. TRETINJAK, I. *Contemporary puppetry and criticism*. Osijek: Academy of Arts and Culture in Osijek, J. J. Strossmayer University of Osijek, 2022. ISBN 978-953-8181-55-9.